

Årsberetning 2011

Det har været et godt og spændende år for Kirkefondet, hvor bestyrelsen i højere grad har kunnet fokusere på fremadrettede aktiviteter med det formål at bidrage til udviklingen af menighedens liv og vækst. Samtidig er der i den brede kirke debat blevet en større og større erkendelse af og accept for, at kirkens liv og vækst ikke alene er afhængig af struktur og mursten, men i lige så høj grad af det indhold, der skabes. En erkendelse, der fører til, at det er blevet mere legitimt at tale om kirkers brug i fremtiden - hvad enten det er i byen eller på landet, og om hvordan et bevidst arbejde med lokal kirkeudvikling kan bidrage til en fremtid, hvor fællesskab og engagement kan skabe en øget bevidsthed omkring fremtidens liv og vækst.

Kirkers brug i fremtiden

Et af Kirkefondets fokusområder i år har været kirkers brug. Der har været nedsat et udvalg under bestyrelsen, som har arbejdet med emnet, og som i særlig grad arbejdede frem mod den konference om kirkers brug, der blev afviklet i Taulov den 24. september 2011. Kirkefondet ønskede med konferencen at sætte gang i debatten omkring brugen af kirker i hele landet og konferencen bød på spændende oplæg med vinkler på kirkers brug set fra Christiansborg, Aarhus Universitet, Nationalmuseet og Kirkefondets side.

På konferencen deltog både menighedsråds-medlemmer, provster, arkitekter og repræsentanter fra Kirkeministeriet, og bredden i deltagerflokket var også med til at belyse emnet fra flere vinkler og bekræfte, at når diskussionerne omkring kirkers fremtidige brug skal tages er det vigtigt, at alle interesserede aktører inddrages helt fra starten.

En central del af programmet på konferencen var præsentationen af kortlægning af Salling Provsti, der med sine 33 kirker til under 20.000 folkekirkemedlemmer står over for store strukturelle udfordringer. Formålet med kortlægningen var at vise nye muligheder for udvikling i et provsti primært bestående af middelalderkirker, og at vise, at der er mange ressourcer og store udviklingsmuligheder i de mindre befolkede provstier.

Kortlægningen viste, at hvis man tør tænke nyt omkring sognestrukturen og i højere grad tænke kirke på provstiplan, samt tage konsekvensen og tage de mindre benyttede kirker ud af daglig brug, så er der store muligheder for at have ressourcer til at udvikle lokalt vedkommende og relevante måder at være kirke på. Kortlægningen er den første af sin art, og Kirkefondet ønsker med kortlægningen at vise nogle redskaber, der kan udvikle kirker på lokalt niveau og åbne for muligheder for ny brug af middelalderkirker også på landet. Kirkefondet vil i det kommende år fortsat arbejde med kirkers brug som fokusområde, og fortsat formidle nye ideer og projekter vedr. kirkers lokale brug fra både ind- og udland. Kirkefondets generalsekretær er desuden af daværende kirkeminister Per Stig Møller blevet bedt om at deltage i en arbejdsgruppe under Kirkeministeriet, der skal se på, hvordan man på bedst mulig måde kan tage middelalderkirker, der er i overskud i sogne og provstiers daglige liv, ud af brug.

Ikke mindre, men mere kirke i København

Kirkefondet har naturligvis en særlig interesse i udviklingen omkring brugen af kirker i København, og har på nærmeste hold fulgt debatten og de forskellige initiativer i København. I de seneste år har der været meget debat omkring brugen af kirker i København samt lukning af en række kirker. Kirkefondet er naturligvis ikke en del af de konkrete beslutninger om, hvilke kirker der skal lukkes, men Kirkefondet ønsker at være en del af den debat og udvikling, der bør ligge til grund for konkrete kirkelukninger. Det er vigtigt at holde fast i, at man ikke taler om at lukke kirker i København for at få mindre kirke, men for at få mere, og det kunne derfor være ønskeligt, om der kom større fokus på udviklingen af nye måder at være kirke på i stedet for blot at hænge fast i et efterhånden temmelig ufrugtbart forsøg på at sikre netop sin egen kirke uanset et mere og mere hensygnende menighedsliv.

Kirkefondet har de seneste år arbejdet aktivt med omkring udviklingen af projektet med at gøre Gethsemane Kirke til kombikirke, hvilket også har været beskrevet i tidligere beretninger. Projektet skrider fremad, men det viser også med tydelighed, at det er ganske kompliceret at begynde at ændre på brugen af kirker. Vi har simpelthen ikke hverken love eller systemer, der er klar til at arbejde med ny brug af kirker. Derfor er Gethsemane Kirke på mange måder et epokegørende projekt, som det er særdeles vigtigt at få i luften. Der er

brug for kirker, der går forrest og baner vejen for nye måder at være kirke på i Danmark – baner vejen ved at sikre love og struktur, der arbejder MED i forsøget på at skabe vedkommende og relevant kirke i sit lokalområde og ikke arbejde MOD.

Kirkefondet er også en central del i udviklingen af et nyt projekt om transformationen af bykirker i København som en del af byrummet. Det er arkitektfirmaet Krydsrum, der står bag projektet, og de har samlet en lang række aktører lige fra Nationalmuseet, byplanlæggere, forskere m.m. og de ønsker Kirkefondet som en del af de kirkelige aktører i projektet. Projektet vil i fremtiden vise nye muligheder at tænke kirke i byrummet på, og Kirkefondet ønsker gennem projektet at være med til, at nye ideer omkring brugen af kirker i byen udvikles og spredes til gavn i hele landet.

Lokal kirkeudvikling og statistisk hjælp til sogne og provstier

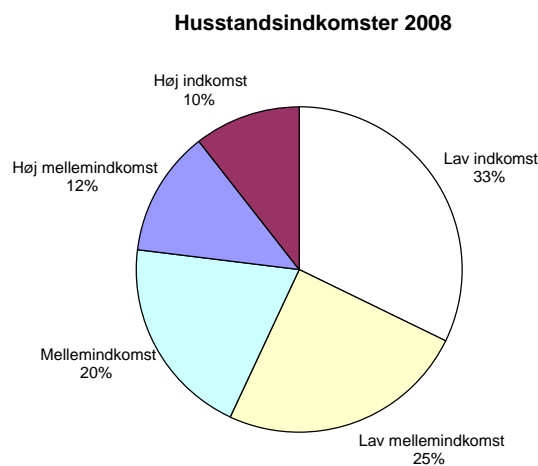
Kirkefondet har siden årets start arbejdet på udviklingen af et stort projekt med titlen ”Lokal kirkeudvikling”. Projektet er nu en realitet, og Annette Bennedsgaard er ansat som udviklingskonsulent med ansvar for udvikling og opstart af projektet. Projektet er inspireret af lignende projekter i bl.a. Norge, men er naturligvis udviklet særligt til den danske folkekirke og baseret på Kirkefondets tidligere erfaringer fra visions- og målsætningsarbejde, statistik m.m. Projektet er kort fortalt et projekt, hvor de lokale kirker inviteres med på en tre-årig rejse med fokus på udvikling af den lokale kirke. Hvad vil det sige at være kirke, og hvad skal den lokale kirke gøre på netop sit sted? Projektet ”Lokal kirkeudvikling” er både en trosmæssig og arbejdsmæssig proces, hvor det overordnede sigte er, at den lokale kirke skal blive bedre til at præsentere og repræsentere kristendommen i lokalområdet. Projektet laves i samarbejde med Center for Kirkeforskning ved Københavns Universitet og Areopagos, og håbet er at starte op med projektet i fire stifter i foråret 2012. Som en del af udviklingen af projektet var Kirkefondet på studietur til Norge i marts 2011, hvor det norske projekt blev studeret og der blev lejlighed til at lære folkene bag projektet bedre at kende. Sammen med deltagelse på en internationale konference om forskellige former for lokal kirkeudvikling i København i maj med deltagere fra USA, Sydafrika, Holland, Tyskland m.m. har kontakten til de udenlandske aktører givet god inspiration og kendskab til udviklingen rundt omkring i verden. Dette giver anledning for Kirkefondet til at bidrage med internationale erfaringer og ideer ind i dansk kirkeliv.

Nyt statistisk redskab for provstierne

Kirkefondet har gennem årene udarbejdet sogneanalyser og profiler til mange af landets sogne. I 2011 har Kirkefondet udviklet et nyt produkt, der henvender sig til provstierne. Provstiprofilen præsenterer de samlede tal for et provstis sogne i flere diagrammer med forklarende tekst, og ud over de sædvanlige talsæt indeholder profilen også meget specifikke skemaer med tal for hvert enkelt sogn i provstiet. Foreløbig er provstiprofilen blevet godt modtaget, og pr. 1. september har 5 provstier købt en profil, og flere også købt en mundtlig fremlæggelse som tillægsydelse. Der arbejdes fortsat med tal fra 2008, men vi er i god dialog med Kirkeministeriet om en fornyelse af tallene. En afklaring forventes inden udgangen af 2011.

I februar afholdtes møde i Nordisk Netværk for Kirkestatistik i Helsinki. Sille Fusager repræsenterede Kirkefondet, og denne gang var også Kirkeministeriet repræsenteret ved kommunikationschef Jørgen Engmark. Derudover deltog repræsentanter fra den svenske, norske og finske kirke samt fra universitetet i Lund. I netværket udveksles viden om, hvilke slags kirkestatistik, der indsamles i de forskellige lande, hvordan den indsamles, og hvordan oplysningerne bruges. Danmark er det eneste land, der har demografisk statistik på sogneniveau offentligt tilgængeligt, men der er bred enighed i netværket om, at den slags statistik er et rigtig godt redskab. Samarbejdet med de nordiske lande fortsætter, og Kirkeministeriet vil i samarbejde med Kirkefondet være vært for næste netværksmøde i maj 2012.

Kirkefondet har i forsommeren undervist eleverne i kirkestatistik på den nye 3K-uddannelse hhv. på Diakonhøjskolen i Århus og på Diakonissestiftelsen. ”Demografisk analyse med kirkeligt perspektiv”, der er udarbejdet af Kirkefondet, og som fornys hvert år og i øvrigt kan hentes på Kirkefondets hjemmeside, er en del af læsepensum på uddannelsen, og vi forventer, at samarbejdet med 3K fortsætter også i de kommende år.

Udgivelser og anden inspiration til kirkens liv og vækst

10 år med "Kirken i dag"

Kirkefondets magasin "Kirken i dag" gik ind i sin 10. årgang med et nyt layout. Layoutet har givet magasinet et friskere og lettere design med flere farvemuligheder og nye detaljer, men så magasinet alligevel stadig er genkendeligt. Konceptet i magasinet er stadig det samme: At tage aktuelle kirkelige temaer op til inspiration for menighedsrådsmedlemmer, præster og andre kirkeligt ansatte og interesserede.

I anledning af at det var midtvejs i menighedsrådsperiode var temaet for årets første nummer "Midtvejskrise i menighedsrådene?". Her tog vi pulsen på menighedsrådenes arbejde og kom med gode råd og erfaringer fra forskellige sogne. Det var et meget aktuelt og brugbart temanummer for menighedsrådene, og derfor valgte Landsforeningen af Menighedsråd at købe et oplag af temanummeret, som blev vedlagt materialet til alle deltagere på foreningens årsmøde i maj. Temanummeret blev også udsendt til alle menighedsråds-formænd sammen med andet reklamemateriale fra Kirkefondet i slutningen af maj.

Temanummeret i juni beskæftigede sig med kirken i byen og på landet og viste forskelle og ligheder mellem sognene. Kirken og de nye medier var temaet for det tredje temanummer. Hvordan kan kirkerne bruge de nye medier som Facebook, smartphones, QR-koder etc.? Udviklingen går stærkt, og disse medier er blevet hverdag for rigtig mange danskere, så hvis man vil have folk i tale, må man også benytte disse medier i kirkens kommunikation. Danmarks Kirkelige Mediecenter, der også har medvirket til temanummeret, købte en større oplag, som de vil bruge på deres medie- og inspirationsdage. Det sidste nummer i 2011 handler om salmer og vil også være en slags 10 års jubilæumsnummer, hvor vi vil bl.a. vil spørge læserne om deres mening om magasinet.

Vi er rigtig glade for alle dem, der medvirker og har medvirket til at gøre "Kirken i dag" til et spændende inspirationsblad gennem de sidste 10 år. Rigtig mange har deltaget i temagrupperne bag temanumrene, og endnu flere har medvirket med artikler etc. Vi håber, at magasinet vil få endnu flere læsere i fremtiden, så det inspirere flere til at arbejde med kirkens liv og vækst.

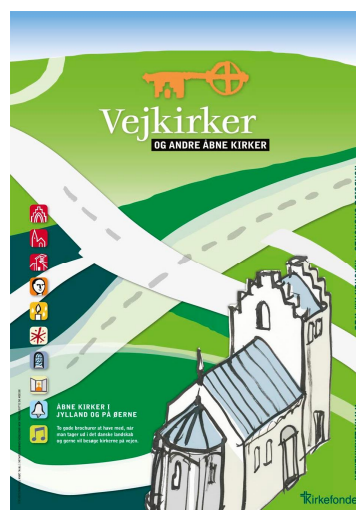
Vejkirker og andre åbne kirker

Der er stadig stor interesse for vejkirkeordningen i Danmark. Nye kirker kommer med, og folk ringer for at få brochurerne tilsendt, hvis de ikke lige kan få dem på deres bibliotek eller turistbureau. 394 kirker var med i de to brochurer i år, og brochurerne udkom i et oplag på 97.000 eksemplarer, der blev fordelt til de deltagende kirker, landets biblioteker, turistbureauer, campingpladser m.m. Som noget nyt kunne man også i år hente brochuren i en del supermarkeds kæder på Fyn.

Vi prøver jo hele tiden at forbedre brochurerne og deres udbredelse og give kirkerne inspiration til at holde kirken åben. I år trykte vi som noget nyt en plakat i A3-størrelse som reklame for vejkirkebrochurerne, som kirkerne kunne bruge på sandwich-skilte eller på opslagstavlen til at gøre opmærksom på brochurerne.

Vi har her i efteråret lavet en undersøgelse blandt de deltagende kirker, hvor de kunne komme med ris og ros og eventuelt gode ideer, som andre kirker kunne have glæde af.

I løbet af sommeren har vi i samarbejde med Areopagos testet en æske med inspirationskort til kirkens besøgende, så de kan få mere ud af besøget i kirken. Når vi har testens resultater, vil vi kigge på, om det er noget, vi skal gå videre med og producere som en idé til vejkirker m.fl.

Workshopdag med sange og liturgi fra Iona

I marts havde Kirkefondet indbudt Alison Adam fra Iona Community i Skotland til at komme og holde en workshopdag med sange og liturgi fra Iona. Dagen blev holdt i samarbejde med Studentermenigheden i Århus, og Alison Adam medvirkede også i en keltisk-inspireret gudstjeneste i natkirken i Vor Frue Kirke fredag aften. Alison Adam har en fantastisk evne til at få folk til at synge ved at bruge sine hænder og stemme. Hun har to gange tidligere været i Danmark i forbindelse med Danske Kirkedage. 30 deltagere i workshoppen fik en inspirerende dag, hvor der både blev sunget fra Kirkefondets udgivelse "Må din vej gå dig i møde", som vi udgav for et par år siden, og nyere sange på engelsk og kommet med nye forslag til liturgier.

Information og omtale af Kirkefondets arbejde

Kirkefondet fik i foråret en ny folder, der fortæller om vores arbejde. Den blev sammen med andet materiale udsendt til alle menighedsrådsformænd, provster og biskopper i maj og bl.a. uddelt på Sognemedhjælper-foreningens årsmøde m.m. Det er godt at have en samlet folder over Kirkefondets arbejdsområder, som vi kan tage med ud til diverse arrangementer, kurser etc. eller sende som reklame for vores arbejde.

Kirkefondet var i slutningen af maj på Landsforeningen af Menighedsråds årsmøde med en stand, hvor vi havde en del af vore udgivelser med og fik en god snak med mange af de tilstedeværende menighedsrådsmedlemmer. Det er altid dejligt at møde vores kunder i forskellige sammenhænge.

En anden måde at holde os i kontakt med vore kunder og interesserede er, at vi 4-6 gange om året sender elektroniske nyhedsbreve ud til alle dem, der abonnerer på nyhedsbrevet gennem Kirkefondets hjemmeside. Vi har lige knap 600 abonnenter, som løbende bliver orienteret om Kirkefondets arbejde. Vi er også meget glade for, at rigtig mange kirkelige medier omtaler Kirkefondets arrangementer og arbejde. Vi får også en del presseomtale i forbindelse med vejkirkeordningen i de mere lokale medier, og det er dejligt at se, at vores initiativer bliver godt modtaget.

Kirkefondets udvalg

Kirkefondets stiftsudvalg i Århus og Helsingør stift har i årets løb begge afviklet arrangementer med god deltagelse. Emnet i Århus var kirkers brug og emnet i Helsingør var kirkens liv og vækst med inspiration fra Den Svenske Kirke i København. Begge arrangementer havde god deltagelse, og der skal lyde en stor tak til de involverede stiftsudvalg og deres engagement. I november – efter udsendelsen af beretningen for 2011 – afvikler også Lolland-Falster Stiftsudvalg et arrangement omkring menighedsrådenes struktur og fremtidig liv. Kirkefondets øvrige arbejdsgrupper arbejder med kirkerum og kirkekunst, kirkers brug og kirker i København, og der skal lyde en stor tak til alle involverede i Kirkefondets arbejde.

Kirkefondets økonomi og personalesituation

Kirkefondet kom ud af 2010 med et tilfredsstillende resultat med et underskud på kr. 167.000. Underskuddet skal ses i lyset af engagementet i Gethsemane Kirke, hvor Kirkefondet finansierede en ekstern udarbejdelse af en brugerundersøgelse samt leverede meget arbejde i udviklingen af projektet. Økonomien var desuden begunstiget af et højt udbytte på de finansielle aktiver, hvilket også var medvirkende til det tilfredsstillende årsresultat. Det kan allerede nu ses, at Kirkefondet ikke får samme høje udbytte på de finansielle aktiviteter i 2011, og sammenholdt med bestyrelsens satsning på igangsætning af projektet Lokal Kirkeudvikling, så betyder det, at Kirkefondets årsregnskab for 2011 vil ende med et større underskud. Dette er muligt på grund af salget af Sjelør Kirke, hvor det helt fra starten har været planen, at de indkomne penge inden for en overskuelig årrække igen skulle ud og arbejde til gavn for kirkernes liv og vækst.

Som tidligere nævnt har Kirkefondet ansat sognepræst i Gellerup Kirke Annette Bennedsgaard fra 1. oktober. Derudover er personalesituationen uændret.

En del af en mosaik omkring dansk kirkeliv

Kirkefondet er ikke alene, men en del af den mosaik, der til sammen er med til at danne rammen omkring dansk kirkeliv. Derfor indgår Kirkefondet også i en lang række samarbejdsfora og organisationer. Der skal derfor lyde en tak for samarbejde og arbejdsfællesskab - det er både værdsat og nødvendigt for, at vi kan se hinandens indsats i en sammenhæng, hvor det giver mening.

Der skal fra bestyrelsen også lyde en meget stor tak til Kirkefondets stab med generalsekretær Morten Skrubbeltrang i spidsen, og som den der på fornem vis styrer Kirkefondet godt på vej ind i en ny tid med mange spændende opgaver forude. Det er for bestyrelsen en fornøjelse og trygt at vide, at det daglige arbejde er i trygge hænder, og stabens engagement og faglighed er værdsat.

Kirkefondets bestyrelse

November 2011

Erik Møllerup, formand